

Pierwsze stwierdzenie *Rhyssemus puncticollis* BROWN, 1929 (Coleoptera: Scarabaeidae: Aphodiinae) w Beskidzie Zachodnim

First record of *Rhyssemus puncticollis* BROWN, 1929 (Coleoptera: Scarabaeidae: Aphodiinae)
in Western Beskidy Mts.

Grzegorz GIERLASIŃSKI¹, Szymon KONWERSKI²

Zbiory Przyrodnicze, Wydział Biologii, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu,
ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań;

¹ggierlas@gmail.com; ORCID: 0000-0002-2968-8553; ²szymkonw@amu.edu.pl; ORCID: 0000-0002-6438-8759

KEY WORDS: Scarabaeoidea, Psammodiini, Rhyssemina, scarab beetles, new record, faunistics, Poland.

W ramach badań składu gatunkowego flory i fauny Jasieniowej Góry (Beskid Śląski) stwierdzono występowanie *Rhyssemus puncticollis* BROWN, 1929. Jest to pierwsze stanowisko tego gatunku w Beskidzie Zachodnim (ryc. 1):

– CA31 Jasieniowa Góra (49°43'33.823" N, 18°44'16.648" E), 1-13 V 2022, 1 ex., silnie nasłonecznione, strome, skaliste i skąpo porośnięte roślinnością zbocze ściany nieczynnego kamieniołomu wapienia cieszyńskiego, pułapka Barbera, leg. G. GIERLASIŃSKI, det. S. KONWERSKI.

Rodzaj *Rhyssemus* MULSANT, 1842, obejmuje ponad 150 gatunków (BYK i MINKINA 2014). Reprezentuje dużą, liczącą ponad 35000 gatunków, rodzinę poświętnikowatych (Scarabaeidae) (SCHOOLMEESTERS 2022). W Polsce stwierdzono do tej pory występowanie dwóch gatunków z rodzaju *Rhyssemus*: *R. germanus* (LINNAEUS, 1767) i *R. puncticollis* BROWN, 1929 (BYK i MINKINA 2014).

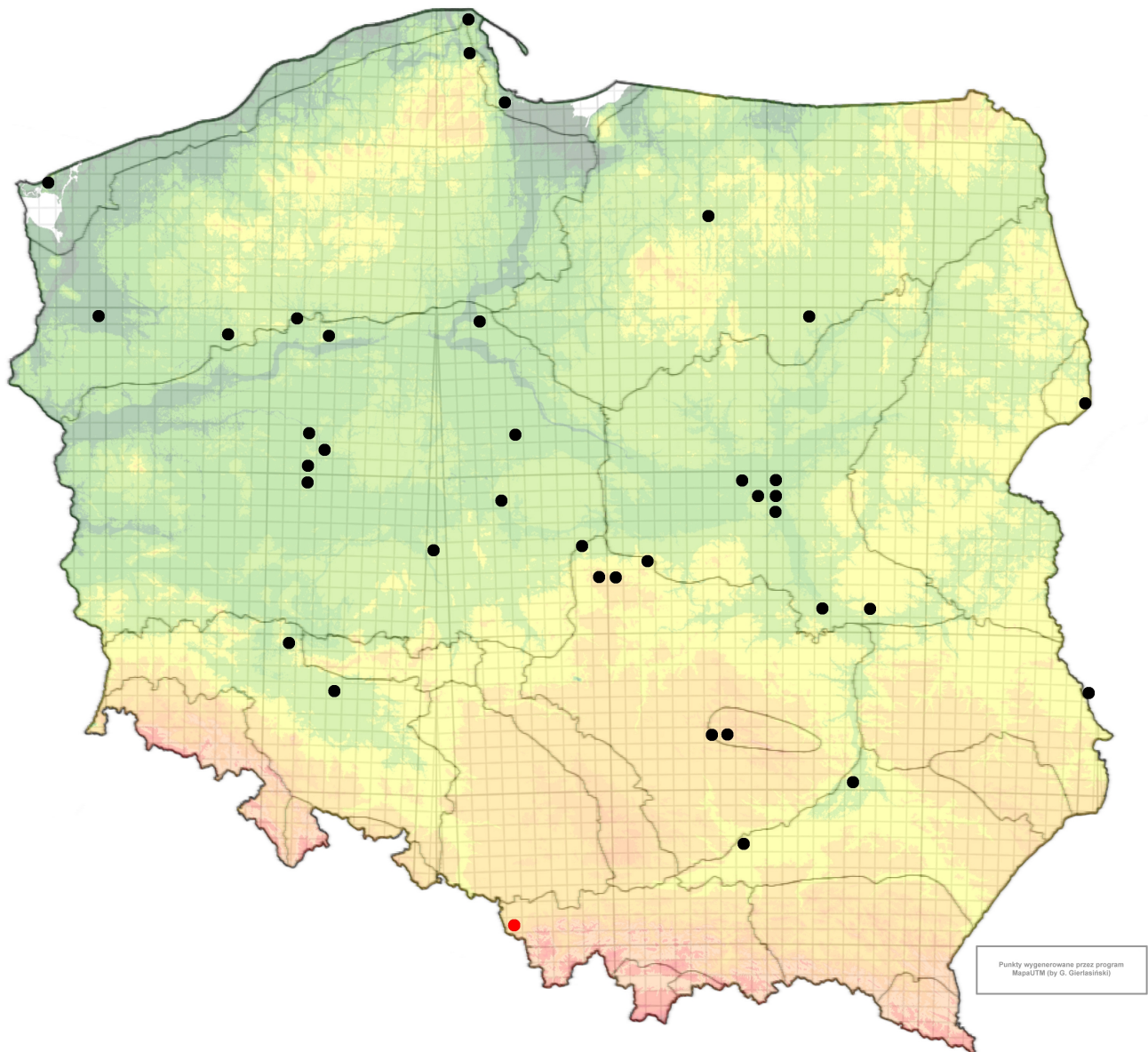
Rhyssemus puncticollis jest chrząszczem znanym w Europie z sześciu krajów (ryc. 2) (BYK i MINKINA 2014, MIESSEN 2020, SCHOOLMEESTERS 2022), a jego pierwszy opis podano w oparciu o okaz zebrany w Kanadzie (BROWN 1929). Pozycja systematyczna tego taksonu, uznawanego wcześniej za synonim *R. germanus*, uległa zmianie dopiero kilkanaście lat temu, kiedy RÖSSNER (2012) podniósł go do rangi gatunku. Dwa lata później *R. puncticollis* podano po raz pierwszy z Polski, gdzie wymieniono 26 stanowisk rozmieszczonych głównie we wschodniej części kraju (BYK i MINKINA 2014). W pracy BUNALSKIEGO i in. (2018) podano dalszych 17 sta-

nowisk rozproszonych w trzech krainach zoogeograficznych (ryc. 1). Podawany był jak dotąd z Dolnego Śląska, Gór Świętokrzyskich, Niziny Mazowieckiej, Niziny Sandomierskiej, Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Pojezierza Pomorskiego, Puszczy Białowieskiej, Wyżyny Małopolskiej i Wyżyny Lubelskiej.

Zaprezentowane powyżej stanowisko poszerza dotychczasową wiedzę o występowaniu *R. puncticollis* w kraju. Mając na uwadze dotychczasowe rozmieszczenie, jego obecność w krainach zoogeograficznych, z których nie został do tej pory wykazany, jest bardzo prawdopodobna. Wciąż jednak, jak zauważają BUNALSKI i in. (2018), jest to chrząszcz o niedostatecznie poznanej bionomii i upodobaniach środowiskowych. *R. puncticollis* najczęściej spotykany był na trawnikach w dużych miastach oraz na piaszczystych brzegach rzek i przyległych pastwiskach. Nieco rzadziej stwierdzano go na żwirowniach, nasypach kolejowych i piaskowniach, a sporadycznie odławiano także w norach ssaków lub w muszlach ślimaków (RÖSSNER 2012, BYK i MINKINA 2014, BUNALSKI i in. 2018). Nasłoneczniona, skalista ściana nieczynnego wyrobiska stanowi typ środowiska, gdzie gatunek jest spotykany nieczęsto. Niewykluczone jednak, że zakres preferencji środowiskowych *R. puncticollis* jest znacznie szerszy niż wskazuje na to dotychczasowa wiedza.

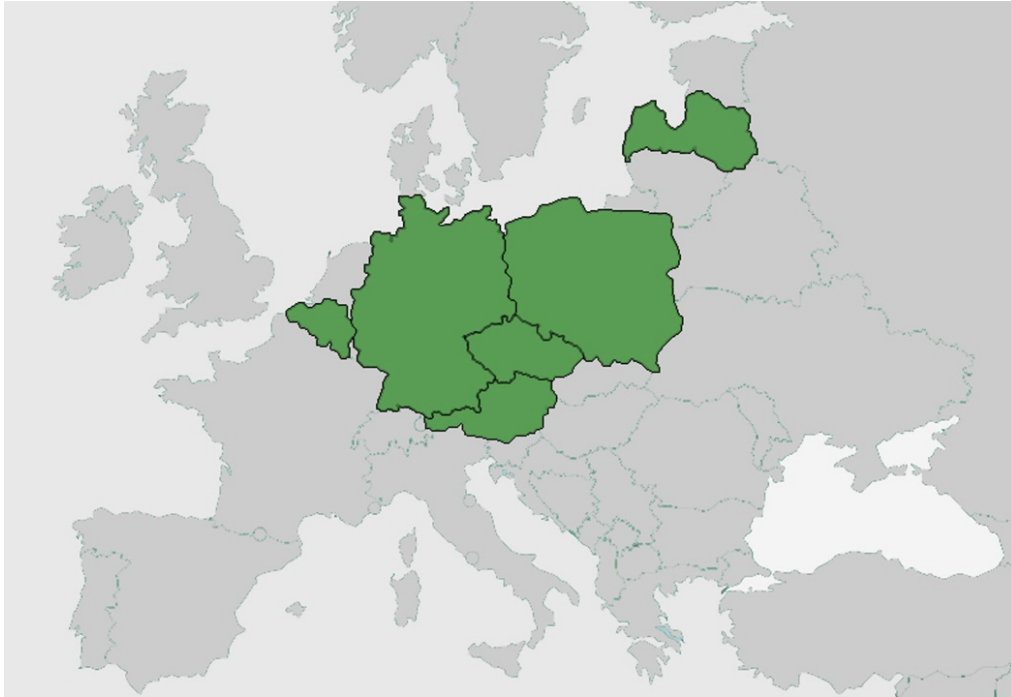
W pracy przyjęto granice regionów zoogeograficznych na podstawie Katalogu Fauny Polski (BURAKOWSKI i in. 1973). Mapę rozmieszczenia

R. puncticollis wygenerowano wykorzystując niekomercyjny program MapaUTM (GIERLASIŃSKI 2022).

Ryc 1. *Rhysemus puncticollis* – rozmieszczenie w Polsce (punkty reprezentują kwadraty UTM: czarne – dane literaturowe, czerwony – nowe stanowisko).

Fig. 1. *Rhysemus puncticollis* – distribution in Poland (points represent UTM squares: dark ones – literature data, red – new locality).

Ryc. 2. *Rhyssemus puncticollis* – występowanie w Europie

Fig. 2. *Rhyssemus puncticollis* – distribution in Europe

PIŚMIENNICTWO

- BROWN W.J. 1929. Studies in the Scarabaeidae (II). The Canadian Entomologist, **61**: 86-93.
- BUNALSKI M., KONWERSKI S., PRZEWOŹNY M., RUTA R., SIENKIEWICZ P. 2018. Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 15. Scarabaeidae, Aphodiinae: *Diastictus*, *Euheptaulacus*, *Heptaulacus*, *Psammodius*, *Rhyssemus*, Aegialiinae: *Aegialia*. Wiadomości Entomologiczne, **37** (4): 229-236.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1973. Chrząszcze Coleoptera. Biegaczowate – Carabidae. Katalog Fauny Polski, **23**, 1: 1-233.
- BYK A., MINKINA Ł. 2014. *Rhyssemus puncticollis* BROWN, 1929 (Coleoptera: Scarabaeidae: Aphodiinae: Psammodiini): A new record for the fauna of Poland and Latvia. The Coleopterists Bulletin, **68** (3): 377-383.
- GIERLASIŃSKI G. 2022. MapaUTM v.5.4. www.heteroptera.us.edu.pl/mapautm.html (dostęp: 20.05.2022).
- MIESSEN G. 2020. Contribution à la connaissance des Scarabaeoidea de Belgique. Chorologie et phénologie du genre *Rhyssemus* Mulsant 1842 (Coleoptera: Scarabaeoidea, Aphodiidae, Psammodiini). Entomologie |Faunistique – Faunistic Entomology, **73**: 158-162.
- RÖSSNER E. 2012. Die Hirschkäfer und Blatthornkäfer Ostdeutschlands (Coleoptera:Scarabaeoidea). Verein der Freunde und Förderer des Naturkundemuseums Erfurt e.V., Erfurt.
- SCHOOLMEESTERS P. 2022. World Scarabaeidae Database. www.catalogueoflife.org/annual-checklist/2016 (dostęp 2022-04-11).

Wpłynęło: 18 lipca 2022

Zaakceptowano: 28 października 2022